NN 2/2017 (4.1.2017.), Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj:U-III-5624/2013. od 24. studenoga 2016.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

75

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Ingrid Antičević Marinović, predsjednica Vijeća te suci Mato Arlović, Snježana Bagić, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenula Marica Nikl iz Slatine, koju zastupa Vladimir Gredelj, odvjetnik u Bjelovaru, na sjednici održanoj 24. studenoga 2016. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

– presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev-2695/12-2 od 2. srpnja 2013.

– presuda Županijskog suda u Bjelovaru, Stalna služba u Virovitici broj: Gž-1211/2011-5 od 19. siječnja 2012. i

– presuda Općinskog suda u Slatini broj: P-529/07-32 od 26. svibnja 2008.

III. Predmet se vraća Općinskom sudu u Slatini na ponovno odlučivanje.

IV. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu i dopuštenu ustavnu tužbu podnijela je Marica Nikl iz Slatine (u daljnjem tekstu: podnositeljica), koju zastupa Vladimir Gredelj, odvjetnik u Bjelovaru.

Ustavna tužba podnesena je protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj: Rev-2695/12-2 od 2. srpnja 2013., kojom je odbijena kao neosnovana revizija podnositeljice izjavljena protiv presude Županijskog suda u Bjelovaru, Stalna služba u Virovitici broj: Gž-1211/2011-5 od 19. siječnja 2012., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Slatini broj: P-529/07-32 od 26. svibnja 2008.

Navedenom prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev podnositeljice, kojim je od tuženice Republike Hrvatske tražila da joj naknadi štetu u ukupnom iznosu od 400.000,00 kn i to s osnova zadobivenih fizičkih boli iznos od 60.000,00 kn, s osnova pretrpljenog straha iznos od 20.000,00 kn, s osnova duševnih boli zbog smanjenja životnih aktivnosti iznos od 250.000,00 kn, s osnova duševnih boli zbog naruženosti iznos od 50.000,00 kn, te s osnova tuđe njege i pomoći iznos od 20.000,00 kn, sve sa zakonskom zateznom kamatom. Istom presudom podnositeljica je dužna tuženici naknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 50.000,00 kn.

1.1. Podnositeljica u ustavnoj tužbi tvrdi da su joj osporenim presudama povrijeđene temeljne slobode i ljudska prava zajamčene Ustavom Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

2. U postupku, koji je prethodio ustavnosudskom, predmet spora bio je zahtjev podnositeljice da joj tuženica Republika Hrvatska naknadi štetu, zbog zadobivenih povreda prilikom štetnog događaja kada je ranjena iz vatrenog oružja, a do koje je došlo nepravilnim radom određenih policijskih službenika. Podnositeljica tužbeni zahtjev za naknadu štete temelji na članku 13. Zakona o sustavu državne uprave (»Narodne novine« broj 75/93., 92/96., 48/99., 15/00., 127/00. i 59/01.; u daljnjem tekstu: ZSDU).

2.1. U prvostupanjskom postupku utvrđeno je:

– da je 21. ožujka 2002. podnositeljica došla u Policijsku postaju u Slatini kako bi prijavila da je prati njezin suprug Antun Nikl, koji je također došao za njom u Policijsku postaju te da je policijski službenik s njima obavio razgovor;

– da je 22. ožujka 2002. oko 7,15 sati u Policijskoj postaji u Slatini zaprimljena dojava od strane djelatnika poslovnice Privredne banke Zagreb u Slatini, da se Antun Nikl podižući sav svoj novac u poslovnici, vrlo čudno ponašao, plačući i pozdravljajući se sa svima, dok je na postavljeno pitanje što se događa izjavio da će se još čuti;

– da je dežurni policajac u Policijskoj postaji u Slatini, nakon što je zaprimio telefonski poziv, odmah poslao ophodnju u banku da detaljno ispita o čemu se radi, nakon čega je o tome obavijestio načelnika;

– da je 22. ožujka 2002. oko 8,10 sati pomoćnik načelnika krim policije naložio šefu smjene da o zaprimljenoj dojavi obavijesti Dom zdravlja u Slatini, te Centar za socijalnu skrb, što šef smjene nije odmah učinio već je Centar za socijalnu skrb obavijestio telefonom u 9,37 sati, a Dom zdravlja u Slatini u 9,40 sati;

– da je dežurni policajac nakon povratka ophodnje u postaju istu ophodnju poslao na kućnu adresu Antuna Nikla, kako bi s njim obavili razgovor;

– da je policijska ophodnja Antuna Nikla zatekla kod kuće, koji im je u razgovoru izjavio da namjerava izvršiti suicid, ali im je ostavljao dojam normalne i smirene osobe, o čemu su oni izvijestili šefa smjene;

– da je nakon razgovora s policijskim službenicima iz policijske ophodnje u vremenu između 8,30 i 9,00 sati Antun Nikl otišao u poslovnicu Privredne banke u Slatini gdje je vikao na rukovoditelja poslovnice zbog toga što mu je poslao policiju, kako to proizlazi iz iskaza saslušanog svjedoka Sabo Franje;

– da je oko 9,30 sati Antun Nikl iz pištolja pucao u podnositeljicu koja je stajala na ulici nedaleko od pekare u kojoj je radila, nakon čega je otišao u odvjetnički ured gdje je ubio Mariju Brnić-Bljakaj;

– da su protiv Miroslava Krmpotića i Mirka Tonca vođeni disciplinski postupci, u kojem je Miroslavu Krmpotiću izrečena disciplinska mjera zbog toga što kao šef smjene, u Policijskoj postaji u Slatini 21. ožujka 2002., u Dnevnik događaja nije evidentirao dojavu podnositeljice da je prati suprug, iako je to trebao učiniti s obzirom na saznanje policije o odnosima između podnositeljice i Antuna Nikla, dok je Mirku Toncu, šefu smjene, izrečena disciplinska mjera jer 22. ožujka 2002. nije odmah postupio po nalogu punomoćnika načelnika Babić Miroslava da izvijesti Dom zdravlja i Centar za socijalnu skrb.

Na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja prvostupanjski sud je odbio tužbeni zahtjev podnositeljice budući da je utvrdio da nisu ispunjene pretpostavke za odgovornost tuženice na temelju članka 13. ZSDU-a jer podnositeljica tijekom prvostupanjskog postupka nije dokazala postojanje uzročne veze između nezakonitog ili nepravilnog rada djelatnika Policijske postaje u Slatini i nastanka štete koju je pretrpjela.

2.2. Odlučujući u žalbenom postupku, drugostupanjski sud je potvrdio prvostupanjsku presudu ocijenivši da je, unatoč pogrešnom pravnom shvaćanju prvostupanjskog suda da bez ispunjenja voljnog elementa nema niti nezakonitog odnosno nepravilnog rada tijela državne uprave, prvostupanjski sud na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo kada je odbio tužbeni zahtjev podnositeljice.

U obrazloženju drugostupanjske presude navodi se:

»Pravilno je prvostupanjski sud zaključio da zbog nepravilnog rada djelatnika policijske postaje, koji nisu u 8,15 sati izvijestili Dom zdravlja u Slatini i Centar za socijalnu skrb Slatina već u 9,40 sati, nema uzročne veze s nastankom štetnog događaja i nastale štete koju je tužiteljica pretrpjela.

Kako su službenici Policijske postaje Slatina u razgovoru sa Antunom Niklom zaključili da je isti na njih ostavio dojam normalne i smirene osobe, da su provjerili da nisu ispunjene zakonske pretpostavke iz čl. 24. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama te imajući u vidu da nakon 8,15 sati djelatnicima policije više nije bilo poznato gdje se Antun Nikl nalazi, neosnovana je tvrdnja tužiteljice iznesena u žalbi da bi štetni događaj bio spriječen da je dr. Fotez bio obaviješten u 8,15 sati, a ne u 9,40 sati.

Osim toga aktivnost policije nije se svodila samo na obavještavanje nadležnog liječnika, pa nije bilo za zaključiti da bi se jedino liječničkom aktivnošću mogle spriječiti neželjene posljedice.

(...)

Imajući u vidu takvo utvrđenje pravilno je sud prvog stupnja utvrdio da nema uzročne veze između propusta Miroslava Krmpotića, koji 21. ožujka 2002. navečer, nakon osobne dojave Marice Nikl da ju prati njen suprug, tu dojavu nije evidentirao u Dnevnik događaja Policijske postaje Slatina, s nastankom štetnog događaja i nastale štete koju tužiteljica trpi.

Neosnovano tužiteljica iznosi u svojoj žalbi da su djelatnici Policijske postaje Slatina, Lorenc Miško i Brajdić Ivan, nesavjesno i nemarno postupali u službi zbog toga što ni na koji način nisu provjerili ima li Antun Nikl oružje.

Ovo zbog toga što navedeni policajci koji su obavili razgovor sa Nikl Antunom nisu imali saznanja da bi isti posjedovao oružje, niti je prilikom njihove intervencije uopće bilo govora o kakvom oružju.

U ovom konkretnom slučaju treba imati u vidu i Zakon o policiji ('Narodne novine' br. 129/00 – dalje: ZP) i Pravilnik o načinu policijskog postupanja ('Narodne novine' br. 25/83 i 81/03), prema kojim odredbama su ovlasti policije dosta ograničene u preventivnoj djelatnosti.

(...)

U ovoj konkretnoj situaciji nisu bile ispunjene zakonske pretpostavke za postupanje policije što se tiče pretrage stana i samog Antuna Nikla.

Osim toga nije bilo niti izvjesno da li je Antun Nikl tada kod sebe imao pištolj, a slijedom toga niti da li bi pretragom bio spriječen štetni događaj.«

3. Vrhovni sud je odbio reviziju podnositeljice ocijenivši da je drugostupanjski sud jasno i dostatno obrazložio zbog čega prihvaća zaključak prvostupanjskog suda da nema uzročne veze između nezakonitog ili nepravilnog rada djelatnika tužene i nastanka štetnog događaja te učinjene štete podnositeljici. U odnosu na ostale navode revizije koji se odnose na revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava Vrhovni sud je u osporenoj presudi uputio na razloge presude broj: Rev-1203/09-3 od 11. svibnja 2011. koja se odnosi na isti štetni događaj, koji razlozi su u cijelosti prihvaćeni sukladno članku 396. a) stavku 1. Zakona o parničnom postupku (»Narodne novine« broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11. i 148/11.). Na internetskim stranicama uz osporenu presudu Vrhovnog suda objavljena je presuda Vrhovnog suda broj: Rev-1203/09-3 od 11. svibnja 2011.

III. PRIGOVORI PODNOSITELJICE

4. Podnositeljica smatra da su joj osporenim presudama povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 21., 22., 29. stavkom 1., 61. i 69. Ustava.

Povredu navedenih ustavnih prava obrazlaže činjenicom da su sudovi pogrešno utvrdili da nije dokazano postojanje uzročne veze između nezakonitog ili nepravilnog rada tijela državne uprave, odnosno djelatnika Policijske postaje u Slatini i nastale štete koju podnositeljica trpi. Poziva se na odluku Ustavnog suda broj: U-III-2314/2006 od 21. veljače 2007. (»Narodne novine« broj 36/07.), te smatra da su u konkretnom slučaju ispunjene pretpostavke za odgovornost Republike Hrvatske sukladno članku 13. ZSDU-a, pri čemu navodi:

»1.) Nezakonit ili nepravilan rad tijela državne uprave

(...) Policijski su službenici, temeljem članka 49. stavka 1. Zakona o policiji bili ovlašteni i morali su obaviti pregled Antuna Nikla radi pronalaska predmeta podobnih za napad ili samoozljeđivanje, i to upravo radi toga što je najavio samoubojstvo i probleme, a i inače je učestalo znao biti nasilan. Policijski su službenici također propustili postupiti sukladno članku 24. Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama i Nikla smjestiti u odgovarajuću ustanovu, ili barem odvesti liječniku na pregled, za što su također bile ispunjene sve zakonske pretpostavke.

(...)

2.) Postojanje štete koja je zbog toga nastala oštećenici

(...) Nalaz i mišljenje o fizičkom i duševnom stanju tužiteljice i intenzitetu njenih fizičkih i duševnih boli i straha nije ni na koji način tijekom postupka osporen, pa je činjenica da je šteta tužiteljici nastala, kao i njezina visina, sasvim izvjesna.

(...)

3.) Postojanje uzročne veze između nezakonitog ili nepravilnog rada tijela državne uprave i nastale štete oštećenici

(...)

(...) Međutim, zbog propusta policajca Tonca, odnosno, činjenice da je isti policajac Dom zdravlja obavijestio o Niklovu ponašanju tek nekoliko sati nakon što je to trebao učiniti, došlo je do štetnog događaja, koju uzročnu vezu prepoznaje, dakle, i drugostupanjski sud. Stoga je argument Vrhovnog suda RH kako je Antun Nikl bio u banci pa da stoga više nije bio dostupan policiji, pogrešan s obzirom da Nikl u predmetno vrijeme uopće nije bio u banci već na svojoj kućnoj adresi gdje je policijska ophodnja sa njim obavila razgovor dok je u trenutku kada je policijski službenik naposljetku kontaktirao Dom zdravlja Marica Nikl već bila ustrijeljena, a pok. Marija Brnić Bljakaj već bila ubijena, te i neživotan s obzirom na činjenicu da Vrhovni sud ovime zauzima stav kako je netko dostupan policiji samo ako se nalazi na svojoj prijavljenoj adresi, pa da je očito policija dužna postupati u odnosu na prijavljene osobe samo ukoliko se iste nalaze na svojim kućnim adresama.

Nadalje, podnositeljica ustavne tužbe ističe kako propust Mirka Tonca da na vrijeme izvijesti Dom zdravlja o ponašanju Antuna Nikla nije jedini propust policijskih djelatnika u konkretnom slučaju, te da je Vrhovni sud RH imao cijeniti postupanje svih uključenih policijskih djelatnika, te ocjenjivati uzročnu vezu sa aspekta da li bi zakonito i pravilno postupanje svih uključenih policijskih djelatnika spriječilo nastanak štete, sukladno odredbi čl. 13. Zakona o sustavu državne uprave.

(...)

Osim toga, policijski službenici propustili su u Niklu prepoznati osobu s duševnim smetnjama, što bi bila pretpostavka da postupe sukladno članku 24. Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama, a što su svakako trebali učiniti s obzirom da se radilo o osobi koja je izrijekom najavljivala da će se ubiti zbog problema u obitelji, gotovo izvjesno je imala određenih psihičkih problema, tim više što je otprije poznato da je sklona nasilničkom ponašanju, a i dan prije sporne intervencije je policija pozvana na intervenciju zbog Niklova problematična ponašanja. Svoje nepostupanje sukladno ranije navedenoj odredbi Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama policijski su službenici pojasnili tvrdnjama kako se radilo o njihovom 'starom znancu' kojem se nisu željeli 'miješati u brak', a što samo ukazuje koliko su ozbiljno i odgovorno pristupili svom zadatku.

(...)

Nadalje, utvrđenje Vrhovnog suda RH kako policijski službenici ponašanje Antuna Nikla nisu mogli ni na koji način dovesti u vezu s tužiteljicom Maricom Nikl i pok. Marijom Brnić-Bljakaj' ukazuje na daljnju povredu Ustavom zajamčenih prava podnositelja ustavne tužbe, a to s obzirom na činjenicu da je uz ranije navedena Ustavom predviđena prava podnositeljice ustavne tužbe odredbom čl. 2. st. 2.